

Literatuur update personen in kansarmoede

1. Personen in kansarmoede

Op basis van volgende zoekstring werd de meest relevante literatuur opgezocht voor 2019 met betrekking tot de mondgezondheid en mondzorg van personen in kansarmoede. Deze zoekstring werd opgemaakt aan de hand van volgende PICO termen.

P	I	C	O
[socioeconomic factors]	[Primary prevention]		[Oral health]
[poverty]	[Health education, Dental]		[Health literacy]
[social class]	[Health promotion]		[Oral hygiene]

Zoekstring PubMed

```
(((((("Socioeconomic Factors"[Mesh]) OR "Poverty"[Mesh]) OR "Social Class"[Mesh]) AND "Primary Prevention"[Mesh]) OR "Health Education, Dental"[Mesh]) OR "Health Promotion"[Mesh]) AND "Oral Health"[Mesh]) OR "Health Literacy"[Mesh]) OR "Oral Hygiene"[Mesh])
```

Er werden ongeveer 800 treffers gevonden. Na selectie op basis van jaar van publicatie en studie design werden voor 2019 16 publicaties en voor 2018 1 publicatie weerhouden, 11 voor personen in kansarmoede en 6 met betrekking tot adolescenten. De resultaten van deze 6 werden toegevoegd aan de resultaten van de literatuur update van kinderen, jongeren en adolescenten.

De gevonden resultaten werden gestructureerd op basis van interventie studies (1-9) en health literacy (10,11).

Interventies

Op vlak van interventies werden 4 systematische reviews, 1 review, 1 scoping review, 1 pilootstudie en 1 cross sectioneel onderzoek weerhouden na het uitvoeren van de zoekstring.

Een 1ste SR (1) weerhield 8 RCT's met een totale steekproef van 3.232 kinderen waarbij nagegaan werd in welke mate de kinderen betrokken werden bij het tot stand komen van de interventie. De meeste studies toonden een leeg vat benadering. Dit vraagt enige toelichting. In het verleden werd gezondheidsvoorlichting, vooral de overdracht

van kennis, eerder op een patronerende wijze benaderd. De gezondheidswerker wist wat best was voor de patiënt, die verondersteld werd zwijgzaam te zijn en niets te weten. In de literatuur wordt deze benadering "the empty vessel approach" of het lege vat genoemd. De patiënt is leeg en wacht op professionele hulp om de nodige kennis op te doen en mogelijks gedrild te worden in allerlei gedragingen die zijn gezondheid moeten bevorderen. Dit model ziet de alwetende professional als dominant in de arts-patiënt relatie. De auteurs concluderen dat voor het ontwikkelen van interventies de opvattingen van kinderen over mondgezondheidseducatie en hun potentiële rol als actieve deelnemers moet worden onderzocht met behulp van kwalitatieve methoden voorafgaand aan een interventieontwerp.

Een 2de SR (2) evalueerde de effectiviteit van tandheelkundige gezondheidsvoorlichting op school op de mondgezondheid, kennis over mondgezondheid en gedrag van 6-12-jarige kinderen. Deze studie weerhield 6 RCT's en 12 niet-RCT's. Twaalf studies vertoonden lage bias. Tandheelkundige gezondheidsvoorlichting op school had een positieve invloed op de mondgezondheid, kennis en gedrag van kinderen. Meer kwaliteitsvolle RCT's zijn nodig om het effect van gezondheidsvoorlichting op verschillende mondzorg variabelen te onderzoeken.

De 3de SR (3) onderzocht de klinische effectiviteit alsook de kosteneffectiviteit van methodieken die de mondgezondheid bevorderen. Meer specifiek kan het verbeteren van de kennis van kinderen over gunstig mondgezondheidsgedrag de DMFT verlagen en welke zijn de financiële gevolgen voor de gezondheidsinstellingen. De hoop gevende conclusie is gebaseerd op 19 publicaties met hoge kwaliteit: een uitgebreide analyse van mondgezondheid bevorderende programma's verlaagden de DMFT bij kinderen met een besparing voor de gezondheidsinstellingen.

Een 4de SR (4) onderzocht de bewijskracht van de impact van mogelijke wijzigingen risicofactoren op cariës bij jonge kinderen (Early Childhood, ECC) met het doel aanbevelingen te geven voor de Wereldgezondheidsorganisatie over de preventie van ECC. Van de 13.831 gevonden publicaties werden er 139 geselecteerd. Er werd aangetoond met het sterkste bewijsmateriaal dat borstvoeding ≤ 24 maanden het risico voor ECC niet verhoogt, maar langdurige borstvoeding verhoogt het risico wel echter met zwakke bewijskracht. Tevens verhoogt de consumptie van suikers in flessen het risico (zwakke bewijskracht) en slechts 1 studie toonde aan dat suikers in aanvullende voedingsmiddelen ook het risico verhoogt.

De auteurs besluiten dat borstvoeding geven tot de leeftijd van 2 jaar het risico op ECC niet verhoogt. Water fluoridering en zorgverleners adequaat opleiden ter preventie van ECC zijn gepaste maatregelen samen met het beperken van suikers in flessen en aanvullende voedingsmiddelen.

De review van George A. ea. (5) ging na of mondgezondheidspreventie programma's voor moeders tijdens de prenatale en/of postnatale periode gegeven door niet-tandheelkundige gezondheidswerkers effectief waren om cariës bij jonge kinderen (ECC) te verminderen. Negen studies met eerder lage kwaliteit toonden aan dat niet-tandheelkundige gezondheidswerkers kunnen de mondgezondheid van moeders

bevorderen door het combineren van mondgezondheidseducatie, risicobeoordeling en doorverwijzing. Deze conclusie is gebaseerd op lage bewijskracht zodat er nood is aan meer kwaliteitsvol onderzoek.

De scoping review van Shrivastava ea. (6) brengt een breed scala aan literatuur in kaart om academische programma's te identificeren die zijn ontwikkeld om de mondzorg voor plattelands- en afgelegen bevolkingsgroepen te verbeteren en een overzicht te geven van de resultaten.

Deze zoekopdracht resulteerde in 67 publicaties en zeven websites op basis van de selectiecriteria. Twee en zestig universiteiten hadden een programma om de toegang tot mondzorg in landelijke en afgelegen gemeenschappen te verbeteren. Deze programma's verbeterden de toegang tot mondzorg in landelijke en afgelegen regio's en kunnen als model dienen voor andere academische instellingen die dergelijke programma's nog niet hebben geïmplementeerd.

De resultaten van hoger vermelde studies kan aangevuld worden met de bevindingen van een pilootstudie 'Teeth Matter' (7) die werd ontwikkeld om te onderzoeken of peer-educatie kan leiden tot betere plaque controle bij daklozen door middel van. Op basis van de ervaring die is opgedaan en rekening houdend met de standpunten van alle betrokkenen, biedt deze studie suggesties en middelen die gebruikt kunnen worden om de betrokkenheid van deze populatie bij activiteiten ter bevordering van de mondgezondheid te verbeteren. Sommige leerpunten zijn ook klinische toepasbaar.

Een laatste studie (8) onderzocht het geografische bereik en de reactie van online deelnemers aan een mondgezondheidscampagne 'National Smile Month' UK 2016 (NSM). Tevens werd nagegaan of Twitter werd gebruikt door tandartspraktijken tijdens NSM met het doel een regionale ongelijkheid in de mondgezondheid weg te werken. Van de 23.100 tweets waren er 2.968 bruikbaar afkomstig van 763 afzonderlijke accounts. Tweehonderdtwaalf tweets waren afkomstig van tandartspraktijken: 107 met lage betrokkenheid, 99 gemiddelde en 45 hoge betrokkenheid.

De meeste tweets promoten geen specifiek preventief gedrag en de tandheelkundige praktijken in Engeland droegen niet bij aan de National Smile Month via Twitter programma zodanig dat deze een positief effect zou hebben op de regionale mondgezondheidsverschillen.

Health literacy

Health literacy kan als een belangrijke determinant beschouwd worden in de (mond)gezondheidszorg. De uitgevoerde zoekopdracht resulteerde in 2 systematische reviews en 1 cross sectionele studie over sociaal kapitaal in de context van personen in kansarmoede.

De inleiding van de systematische review van Visscher BB ea. (9) geeft aan dat de aandacht voor gezondheidsgeletterdheid (health literacy) in de Europese Unie de afgelopen tien

jaar is toegenomen omwille van 3 redenen. Ten eerste gaat onvoldoende gezondheidsgeletterdheid gepaard met slechtere gezondheidsresultaten, meer gebruik moeten doen op de gezondheidszorg en hogere uitgaven. Ten tweede is het belangrijk de gezondheidsgeletterdheid te verbeteren in de toenemende groep van de ouderen. Zo biedt men de ouderen meer kansen om actief deel te nemen aan de samenleving, onafhankelijk te zijn en de kwaliteit van leven te verbeteren. Ten derde omdat er binnen de Europese Unie weinig onderzoek naar gezondheidsgeletterdheid werd verricht en er relatief weinig bekend is over de ontwikkeling van interventies op het gebied van gezondheidsgeletterdheid en de effecten ervan op uitkomstmaten in Europese landen.

Daarom beoordeelde deze SR de effectiviteit van interventies (1995-2018) op het gebied van gezondheidsvaardigheden in de Europese Unie. Op basis van 23 studies kon men concluderen dat er veelbelovende interventies werden ontwikkeld op maat van patiënten, waarbij gefocust wordt op functionele, interactieve en kritische vaardigheden van de patiënten in een gemakkelijk te begrijpen woordgebruik. Toekomstig kwaliteitsvol onderzoek moet gericht zijn op de ontwikkeling en evaluatie van dergelijke interventies.

Een tweede SR (10) onderzocht leerprogramma's en onderwijstechnieken in interventies ter verbetering van de mondgezondheidsgeletterdheid of patiëntgerichte communicatie voor zorgverleners. Negen publicaties van 1.475 resulteerden in drie leerprogramma's (workshops, training en community-based rotatie) en 17 gerelateerde onderwijstechnieken. De meest gebruikte leerprogramma's waren workshops en de onderwijstechnieken omvatten feedback en reflectie. De interventieperioden duurden 20 minuten tot een halve dag.

Workshops of trainingsprogramma's met een combinatie van onderwijstechnieken waren effectief in het verbeteren van de mondgezondheidsgeletterdheid of patiëntgerichte communicatie voor zorgverleners. Meer frequente follow-up van de interventies kan de effectiviteit van het leerprogramma op lange termijn vergroten.

Een 3de cross sectionele studie (11) onderzocht in een groep van 15 tot 69-jarigen in Xuhui (district van Shanghai) of sociaal kapitaal een effect heeft op de fysieke activiteit en voeding, en of gezondheidsgeletterdheid hierin een rol speelt. De auteurs concluderen dat sociaal kapitaal wel degelijk fysieke activiteit en voeding bevordert door het geven van gezondheidsinformatie. Het vergroten van het sociaal kapitaal draagt bij tot tot meer lichaamsbeweging en gezonde eetgewoonten. Tevens moet er aandacht worden besteed aan het verbeteren van de gezondheidsgeletterdheid.

- 1/ Hakojärvi HR1, Selänne L1, Salanterä S, Child involvement in oral health education interventions - a systematic review of randomised controlled studies. *Community Dent Health*. 2019 Nov 28;36(4):286-292. doi: 10.1922/CDH_Hakojarvi07.
- 2/ Geetha Priya PR1, Asokan S1, Janani RG1, Kandaswamy D2. Effectiveness of school dental health education on the oral health status and knowledge of children: A systematic review. 2019 May-Jun;30(3):437-449. doi: 10.4103/ijdr.IJDR_805_18.
- 3/ Fraihat N1, Madae'en S2, Bencze Z3, Herczeg A3, Varga O3. Clinical Effectiveness and Cost-Effectiveness of Oral-Health Promotion in Dental Caries Prevention among Children: Systematic Review and Meta-Analysis. *Int J Environ Res Public Health*. 2019 Jul 25;16(15). pii: E2668. doi: 10.3390/ijerph16152668.

- 4/ Moynihan P1,2,3, Tanner LM3, Holmes RD1,2, Hillier-Brown F4, Mashayekhi A3, Kelly SAM5, Craig D3. Systematic Review of Evidence Pertaining to Factors That Modify Risk of Early Childhood Caries. *JDR Clin Trans Res*. 2019 Jul;4(3):202-216. doi: 10.1177/2380084418824262. Epub 2019 Feb 14.
- 5/ George A1,2,3,4, Sousa MS5,6, Kong AC5,6, Blinkhorn A7, Patterson Norrie T5,6, Foster J6,8, Dahlen HG6,8, Ajwani S7,9, Johnson M10. Effectiveness of preventive dental programs offered to mothers by non-dental professionals to control early childhood dental caries: a review. *BMC Oral Health*. 2019 Aug 2;19(1):172. doi: 10.1186/s12903-019-0862-x.
- 6/ Shrivastava R1, Power F2, Tanwir F2, Feine J2, Emami E2. University-based initiatives towards better access to oral health care for rural and remote populations: A scoping review. *PLoS One*. 2019 May 31;14(5):e0217658. doi: 10.1371/journal.pone.0217658. eCollection 2019.
- 7/ Paisi M1, Kay E2, Burrows M3, Withers L4, Plessas A2, McDonald L3, Witton R5. 'Teeth Matter': engaging people experiencing homelessness with oral health promotion efforts. *Br Dent J*. 2019 Aug;227(3):187-191. doi: 10.1038/s41415-019-0572-4.
- 8/ Potts, G., Radford, D. #Teeth&Tweets: the reach and reaction of an online social media oral health promotion campaign. *Br Dent J* 227, 217–222 (2019). <https://doi.org/10.1038/s41415-019-0593-z>
- 9/ Visscher BB1, Steunenberg B1, Heijmans M2, Hofstede JM2, Devillé W2,3, van der Heide I2, Rademakers J4,5. Evidence on the effectiveness of health literacy interventions in the EU: a systematic review. *BMC Public Health*. 2018 Dec 29;18(1):1414. doi: 10.1186/s12889-018-6331-7.
- 10/ Nurash P1, Kasevayuth K2, Intarakamhang U1. Learning programmes and teaching techniques to enhance oral health literacy or patient-centred communication for healthcare providers: A systematic review. *Eur J Dent Educ*. 2020 Feb;24(1):134-144. doi: 10.1111/eje.12477. Epub 2019 Nov 20.
- 11/ Chen WL, Zhang CG1, Cui ZY2, Wang JY3, Zhao J3, Wang JW4, Wang X2, Yu JM3. The impact of social capital on physical activity and nutrition in China: the mediating effect of health literacy. *BMC Public Health*. 2019 Dec 19;19(1):1713. doi: 10.1186/s12889-019-8037-x.